Poštarina plaćena u gotovom

VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE

God. IX. Đakovo, lipanj 1956. Broj 6

Una cum Antistite nostro . . .

Ovako nas dnevno poziva sveta Liturgija, da ojačamo veze, koje nas povezuju s našim biskupom. Ako i nemamo prilike, da koncelebriramo s njime, kao što je to činila prvotna Crkva, moramo barem prikazivati Bogu svetu Žrtvu u zajednici s njime.

Nije li upravo to Crkva molila za nas i za njega prije pet godina, na dan njegova svetog biskupskog ređenja: „Daj Gospodine, da se to ulje razlije na njegovu glavu i da se s glave razlije na čitavo lice i na najmanji dio cijeloga tijela, tako da ga krepost Duha Svetoga posve prožme i posve ispuni".

Već pet godina imamo Biskupa, koji s visine svoje veliko-svećeničke misije ne prestaje svojim životom i primjerom, svojom lozinkom i svojim djelima biti na čelu svojih vjernika i svećenika, „ut inter mundanas varietates ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia", da nas sačuva za vječni zakon Istine i Ljubavi.

Da svi budu jedno — sint unum — najveća je želja Spasiteljeva i jedini uvjet uspješnog rada u biskupiji. Kakva li je to snaga, kad je sav kler biskupije okupljen oko svoga biskupa u dubokom osjećaju, da svaki od njih izvršuje svoje svećeništvo u ovisnosti o njemu, da je pastir s njime i po njemu, da tu, ako igdje, vrijedi: „Congregavit nos in unum Christi amor!"

Biti sjedinjen s biskupom znači biti sjedinjen s Kristom. „Vaše časno svećeništvo — piše sveti Ignacije Antiohijski — je u sjedinjenju s biskupom, kao žice na liri i upravo radi toga se savršeni akord vaših osjećaja i vaše ljubavi diže k Isusu kao koncert hvale . . . Neka svaki od vas uđe u taj kor. Tako ćete uživati i u trajnom sjedinjenju s Bogom".

Što više budemo sjedinjeni sa svojim biskupom mislima i srcem, više ćemo biti prožeti Duhom Svetim i imati sigurno jamstvo i svoje osobne svetosti i svoga vrhunaravnog plodnog rada.

A njemu, direktnom nasljedniku apostola, želimo, da ispunja i dalje veliku zadaću svjedočanstva: „Došao sam, da svjedočim istinu", veliku zadaću prenošenja božanskog života u duše: „Došao sam, da svi imaju život, i to da ga imaju u izobilju", veliku zadaću širenja ljubavi: „Došao sam donijeti oganj na svijet i što želim, nego da se zapali".

Kao nosiocu punine Duha Svetoga želimo, da Ga i dalje direktno ili indirektno i drugima dijeli krsteći i križmajući, ređeći đakone i svećenike!

Kao zaručniku svete Crkve želimo, da Crkvu kao Zaručnicu svoju vodi, uči i posvećuje. Da i dalje nosi njezine brige, njezine poteškoće i muke, da se i na njemu ispune riječi: „Dilexit Ecclesiam et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret".

Velik poziv, uzvišeno dostojanstvo.

Odazvati se pozivu, sačuvati dostojanstvo moguće je samo uz geslo: Cruce et labore!

Pomozimo i mi: istim geslom, sinovskim poštovanjem, djelotvornom poslušnošću i jedinstvenim duhom.

Petrovo je naš veliki dan. Dan Pape. Dan naših biskupa. Naš mali jubilej. Molimo za sve, u prvom redu za svoga jubilarca:

Sveta Djevice Marijo, kraljice apostola i onih, koje je Sin Tvoj izabrao njihovim nasljednicima, udostoj se dati našem biskupu sve milosti svijetla i snage, koje su mu potrebne, da ispuni svoju tešku zadaću.

Pomozi nam, da bolje shvatimo važnost njegove zadaće i veličinu njegove odgovornosti. Nauči nas, da u njemu prepoznajemo Tvojega Sina, i da — po Tvojem majčinskom zagovoru — budemo s njime samo jedno srce i jedna duša u molitvi i u radu u službi svete Crkve.

Ethica situationis

1. Sveti Oficij svojom Instrukcijom od 2. veljače 1956. (AAS-1956. str. 144.) upozorava sve učitelje teologije na opasnu teoriju, koja se pojavila zadnjih godina pod imenom *„ethica situationis“*, „la morale de situation“.

2. Pa šta je to? — pitat će koji stariji čitatelj „Vjesnika“. Naš profesor nam o tome nije ništa govorio, a i u Noldinu pod tim izrazom nema ništa.

Prvi put ga susrećemo u udžbeniku Mausbach-Ermeke: Katholische Moraltheologie I, 190 iz god. 1954. Novijih udžbenika nemamo pri ruci.

No, ako je izraz nov, sama stvar je stara, — kako će se moći vidjeti iz daljnjih razlaganja.

Misao „situacijske etike“ izrazio bi naš narod u pučkom govoru s poznatom uzrečicom „snašao se“.

Elementa moralitatis

3. Iz udžbenika moralne teologije sjećamo se, da ima tri izvora (sastavna elementa) moralnog djelovanja.

Prvi element je *„predmet“*, koji daje moralnom činu prvu i bitnu moralnu značajku (conf. Živković, Moralno bog. I, str. 149).

Kod prosuđivanja moralnog čina ne možemo nikada apstrahirati od objekta.

Objekt je pak po svoj prirodi ili dobar (molitva) ili zao (laž) ili indiferentan (hodati).

4. Pored objekta moralisti uvažuju i *„okolnosti“*. To su izvjesne prilike, u kojima se odigrava ljudski čin, te koje utječu ili barem mogu utjecati na moralnost čina.

Ukrasti privatni novac: krađa; ukrasti crkveni predmet: sacrilegium.

5. Treći je izvor moralnosti *svrha* čina, odnosno činioca: „f i n i s“, to jest ono, što činilac želi postići. Dajući milostinju želi pomoći siromahu, što je pohvalno, ili traži time jedino, da ga vide ljudi, što svakako nije pohvalno.

6. To smo morali na kratko napomenuti, da bi čitatelj lakše razumio pitanje o „situacijskoj etici“.

Shvaćanje „situacijskih etičara“

7. Pristalice te etike predstavljaju sebi čovjeka pred jednim težim problemom, u kojem se nije lako odlučiti, što da čini.

Mjesto da analiziraju čitavi čin u svijetlu vječnih načela, oni smatraju, da će činilac pogoditi kao nekom „intuicijom“, što mu valja u izvjesnim prilikama, u „konkretnoj“ situaciji činiti, a da se pri tomu n e p i t a p u n o z a o b j e k t.

8. Za objekt ili ne pitaju puno, odnosno iz centra ga prenose na daleku periferiju, ili ga potpuno izbacuju kod prosuđivanja.

9. Ostaju im dakle in praxi samo „okolnosti“, od kojih je prva „quis“, a taj quis u situacijskoj etici prelazi u „ego“.

Dakle se situaciona etika reducira na neki individualni utilitarizam, koji se ne brine za nepromjenljive zakone prirodnog prava, nego mu je sve relativno i promjenljivo prema danoj situaciji.

10. Mislimo, da će čitatelj našu tezu najbolje razumjeti, ako je ilustriramo konkretnim historijskim primjerima.

Pilat — pristalica situacijske etike

11. Najpoznatiji praktični pristalica situacijske etike bio je Pilat. On vodi istragu protiv Krista Gospodina, te dolazi do zaključka, da je Krist nevin. Ali se ujedno nalazi u neugodnoj situaciji, što Židovi na njega čine jak pritisak.

12. Sada Pilat zaključuje na slijedeći način: nullam causam invenio in homine isto... emendatum ERGO illum dimittam. Krist nije ništa učinio... kaznit ću ga dakle, i onda pustiti (Luc 23, 16).

Onaj e r g o je uzorni primjerak situacijske etike. Tu se ne prosuđuje više predmet (nevinost optuženika), nego se uvažuje nezgodna s i t u a c i j a s u c a.

13. Što bi morao sudac učiniti u tom slučaju? Ako nema hrabrosti da primijeni zakon, mora se odreći službe. „Un giudice, che non avesse il coraggio di sostenere la legge, dovrebbe dimettersi dal suo ufficio“ (Pio XII, Allocutio 13. veljače 1956., AAS 1956, p. 131).

Međutim Pilat niti je pustio nevina čovjeka na slobodu, niti se odrekao službe, jer to njegovoj „situaciji“ nije odgovaralo.

Slučaj Laban — Jakov

14. Dosta se zabavno čita u Starom Zavjetu Jakovljev slučaj s Labanom. Jakov je reflektirao na ženidbu s kćerkom Labanovom lijepom Rahelom. Otac ju je obećao Jakovu uz uvjet, da mu služi sedam godina. To je jasni „contractus onerosus“.

Međutim, kad je došlo do svadbe, Laban je je podvalio Jakovu stariju kćerku Liju, koja je bila mutnih očiju, i za koju se Jakob nije interesirao.

Kad je Jakov vidio, da je prevaren, potužio se Labanu. Ali mu ovaj odgovori: „U našoj zemlji nije običaj, da se uda mlađa prije starije“ (Gen 29, 26).

Analiza slučaja

15. Analizirajmo slučaj: između Labana i Jakova postoji pravi ugovor, a naravni zakon kaže: Pacta sunt servanda — to je neosporiv princip.

Međutim Laban se arbitrarno postavlja iznad toga principa i poziva se na „lokalni“ običaj, za koji je on doduše znao, već u času, kad je sklapao kontrakt!

Ali sada „konvenira“ njegovoj situaciji, da se pozove na običaj, da bi mogao prekršiti ugovor, koji ga veže po prirodnom zakonu.

16. Iz ovoga slučaja vidimo, da situacijska etika smatra prirodne zakone ne kao apsolutne postulate, nego kao neka promjenljiva shvaćanja, koja već time, što su promjenljiva, postaju relativna. A ta relativnost u praksi kaže: izaberi sebi ono, što je za te u danoj situaciji najpogodnije!

Svagdanji slučaji

17. Praktičnu aplikaciju situacijske etike doživljavamo u manje krupnim primjerima danomice.

Tu stoji pred „šalterom“ više osoba u redu. Bezobrazan čovjek vidi pred sobom staru bakicu, za koju zna, da ne će protestirati, ako se on stavi pred nju. On to doista čini, iskorištava situaciju na teret bakice.

Ili neki putnik dođe prvi u odjeljak. Iskoristi situaciju, da zauzme nešto svojim koferima, nešto svojom kabanicom, čitavu klupu — da može kasnije ispružiti svoje nožurine... Dođu drugi putnici, pitaju je li koje mjesto slobodno, a on odgovara: „Sve zauzeto — otišli u vagon-restoran“. On ispruži svoje noge i ništa ga ne boli, što drugi moraju na hodniku stajati i mučiti svoje noge.

Na privrednom području

18. Da ima na privrednom polju slučajeva situacijske etike, može se razabrati iz Kristove poredbe o nepravednome upravitelju. Svima čitateljima je poznato, kako se on u svojoj situaciji mudro „snašao“ (Luc 16, 8).

A izgleda, da je u svim kasnijim stoljećima imao nasljedovatelja, koji su se u sličnim situacijama slično ponijeli.

Riječ Sv. Oca Pija XII.

19. Sada je svima jasno, da *katolik ne može biti pristalica situacijske etike.*

Stoga je Sv. Otac Pijo XII. u alokuciji od 18. travnja 1952. (AAS 1952, str. 414) jasno izjavio:

„Le signe distinctif de cette morale est qu'elle ne se base point en effet sur les lois morales universelles, comme par exemple les Dix Commandements, mais sur les conditions ou circonstances réelles et concrètes dans lesquelles on doit agir, et selon lesquelles la conscience individuelle a à juger et à choisir. Cet état de choses est action humaine. C'est pourquoi la décision de la conscience, affirment les tenants de cette éthique, ne peut être commandée par les idées, les principes et les lois universelles“.

Nešto kazuistike

16. A na svršetku, nešto za razonodu čitatelja, koji neka izvoli proučiti slijedeći casus:

U trgovinu mješovitom robom ulazi seljak Pavao i pita gazdu Petra, ima li vune, jer mu treba za pokrivače za veliku porodicu.

Petar mu odgovori: „Za te imam i vune i sukna kolikogod hoćeš“, te se dogovore za 5 kilograma vune po 1000 dinara.

Tako natrpaju vreću vunom. Međutim dolazi neki novi kupac, s kojim gazda mora dulje razgovarati.

Pavao situaciju iskoristi, te ubaci u vreću krasnu šunku, koja je visjela u trgovini, siguran da ga gazda ne vidi.

Ali gazda, kao pravi trgovac, imao je u trgovini jedno ogledalo, u kojem je primijetio čitavi prizor.

Vrati se Pavlu i kaže: „Eto, da sastavimo račun. Pet kilograma vune po 1.000 din, 5.000 din. Ali da bude sve pravedno, izvažimo još jednom, jer mjera je vjera...“ i vaga pokaže 10 kg.

Na to veli gazda: „Vidiš, susjede, kako se može čovjek prevariti. Natrpali smo u vreću punih 10 kg, a ne 5 kg, kako smo mislili. Hoćeš li da izvadimo 5 kg vune, ili uzimaš svih 10 kg?“

Pavao se nalazi u mučnoj „situaciji“ te veli: „Pa neka bude, uzimam svih 10 kg“... te plati račun od 10.000 din.

Gazdi je bila situacija vrlo korisna, jer je prodao šunku uz cijenu vune... a Pavao, koji je sebi skuhao šunku za Uskrs, srdi se na sama sebe, pa sebi veli: „Skupo sam je platio, tu uskršnju šunku, ne ide mi u tek...“ On je sebi bio zamislio vrlo povoljnu „situaciju“, ali ovog puta mu nije uspjela...

In parabolis loquor eis

24. Najveći dar

2. nedj. po Duhovima

Bog nam dijeli svaki dan svoje bezbrojne milosti i darove. Svaka zraka sunca dar je Božji, svaka kap kiše, svaki zalogaj kruha, svaki udisaj zraka, svaki kucaj srca — sve su to darovi Božji! Čovjek je upravo zatrpan tim darovima.

Stoga nam se i nehotice nameće jedno praktično pitanje: koji je najveći dar Božji, da Mu se na njem i najviše zahvaljujemo? Neka nam na to odgovori slavni engleski kardinal Ivan Newman († 1890). On je rođen i odgojen kao anglikanac. Iza svršene teologije bio je pastor i jedan od najboljih propovjednika u cijeloj Engleskoj. U svojoj karijeri dotjerao je do arcidjakona i primao sjajni dohodak od 100 tisuća zlatnih franaka. Usput spominjemo, da anglikanci ne vjeruju u pres. Olt. Sakramenat i nemaju sv. Pričesti.

Kad se je u Engleskoj pročulo, da će glasoviti Newman postati katolik, uzbunila se cijela anglikanska javnost. Svi su skočili, da ga odvrate od tog koraka. I tako mu jednog dana reče jedan od njegovih najboljih prijatelja:

— Ivane, pomisli dobro, šta radiš! Ako postaneš katolik, izgubit ćeš kraljevski dohodak od 100 tisuća franaka! Ali Newman mu odmah odgovori:

— Reci mi, dragi prijatelju, šta je 100 tisuća franaka, i šta je sve blago ovoga svijeta prema jednoj jedinoj sv. Pričesti? Ništa! I Newman se odrekao „kraljevskog dohotka", stupio u katoličku Crkvu. Kasnije postade svećenik, biskup i na koncu kardinal.

Eto dakle, koji je najveći dar Božji: sveta Pričest! Svi su ostali darovi Božji njegova stvorenja, a u sv. Pričesti daruje nam se sam Bog Stvoritelj. Od toga dara nema i ne može biti većeg na nebu i na zemlji! To mora biti jasno svakom djetetu.

Pa šta slijedi iz toga? Slijedi, da se na tom daru moramo i najviše zahvaljivati Gospodinu Bogu. Ako igdje, ovdje vrijedi ona riječ Duha Svetoga: „Zahvalni budite, jer je to Božja volja" (1 Sol 5, 18). Zato je čin duboke zahvalnosti najvažnija stvar iza sv. Pričesti.

Ovo su dobro razumjeli sveci Božji. Stoga su časove iza sv. Pričesti provodili u najponiznijem zahvaljivanju. Sjetimo se samo sv. Alojzija († 1590). On je smio — prema običaju onog vremena — samo jedanput u tjednu primiti sv. Pričest, i to u nedjelju. Zato je sedmicu razdijelio na dva dijela. Tri se dana pripravljao, a tri dana zahvaljivao. Samu nedjelju proveo je u dubokoj sabranosti i razgovoru s Isusom.

Dakle, taj se mladić puna tri dana bavio zahvalom na tom najvećem Božjem daru. Stoga nije nikakvo čudo, da je postao anđeo u ljudskom tijelu, jer davno su rekli sveci Božji, da je zahvalnost najbolja preporuka za nove milosti i darove Božje. Zato Crkva u njegovoj Misi ovako moli: „Daj nam, Gospodine, da prema primjeru onoga, kojeg danas slavimo, ustrajemo uvijek u zahvaljivanju."

Ali ovu istinu razumiju vrlo dobro i svi ostali kršćani. Da spomenem samo jednu zgodicu iz svoga svećeničkog života. Jedne godine proveo sam ljeto u jednom gorskom selu. Odsjeo sam u domu mjesnih časnih sestara. A bila je tu na odmoru i jedna stara gospođa, žena visoke izobrazbe i jake inteligencije. Ona je svaki dan slušala sv. Misu u kućnoj kapelici, a nekoliko puta u tjednu primila je sv. Pričest. Iza sv. Mise bio je uvijek zajednički zajutrak. I ta je gospođa svaki put, kad bi se pričestila, prije kave pristupila k meni, poljubila me u ruku i rekla: „Velečasni, hvala vam na Isusu u sv. Pričesti!"

Ova je žena dobro razumjela, koliki je to dar! Zato se na tom daru zahvaljuje ne samo Bogu, nego i onoj grešnoj ruci, po kojoj je primila taj Božji dar.

A evo šta pripovijeda jedan drugi svećenik. On je jednog dana providio nekog bolesnika. Pri tom je — po običaju — stavio zlatnu kutijicu s presv. Hostijom na noćni ormarić kraj kreveta. Spominjemo, da je taj bolesnik bio prilično imućan čovjek. Iza nekoliko dana posjeti svećenik bolesnika da vidi, kako je. Dok je s njim razgovarao, opazi na stoliću kraj kreveta bijelu mramornu pločicu, pričvršćenu sa četiri čavla. Na ploči su bile zlatnim slovima urezane ove riječi: „Ovdje je počivalo presv. Tijelo našega Gospodina Isusa Krista".

Dakle, i ovaj je čovjek shvatio svu veličinu toga dara. Zato se zahvaljuje ne samo Bogu i svećeniku, nego štuje i onu dasku, na kojoj je počivao Sin Božji.

Stoga i ti, iza sv. Pričesti ne ostavljaj odmah

crkve, nego se nastoj Bogu od svega srca zahvaliti na tom božanskom daru. Zamisli se malo, tko ti je došao kao gost u posjete! Kad je Bl. Gospa došla u pohode sv. Elizabeti, Elizabeta je pala na koljena i zavapila: „Otkuda meni to, da majka Gospodina moga dolazi k meni“ (Luc 1, 43). A u sv. Pričesti dolazi k tebi ne mati, nego sam Gospodin glavom. Koliko Mu se dakle moraš zahvaliti na tome posjetu! Stoga:

Koliko možeš hvali njega,
Jer je vrh slavljenja svega!
Dost Mu hvale ne ćeš dat.

A onda iznesi Spasitelju u poniznoj molitvi sve svoje potrebe. To je najzgodniji čas, da isprosimo od Boga sve, štogod trebamo za dušu i za tijelo, jer „kad Bog, veli sv. Pavao, nije poštedio vlastitoga Sina, nego ga predao za sve nas, kako nam ne će s njime sve darovati!“ (Rom 8, 32).

25. Pergamena na prsima

Srce Isusovo

Prva i najveća zapovijed u Božjem Zakonu glasi: „Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom i svom misli svojom“ (Matth 22, 37). Stoga se o toj zapovjedi mora bez prestanka govoriti, pisati i propovijedati. Mi ćemo ovdje staviti samo jedno pitanje: Zašto smo dužni ljubiti Boga svim srcem i nada sve? Zato, odgovara sv. Ivan apostol, „jer je Bog najprije ljubio nas“ (1 Jo 4, 10). O toj čudesnoj ljubavi govori nam Nazaret, Betlehem i Kalvarija. Govori nam svaka ispovijedaonica i krstionica, svaki oltar u našim crkvama i svaka bijela Hostija na našim oltarima.

Ali tu neshvatljivu ljubav možemo najbolje vidjeti, i što se kaže rukama opipati, kroz jedan prozor, koji je sav rumen od krvi njegove ... To je ona duboka rana na presv. Srcu Isusovu. Evo, šta o tom prozoru kaže sv. Bonaventura: „Srce je tvoje zato probodeno, da mi kroz tu vidljivu ranu ugledamo jednu drugu, nevidljivu, a to je rana tvoje beskrajne ljubavi prema nama!“ To isto veli i sv. Crkva, koja na svetkovinu Presv. Srca ovako pjeva:

Zapovjedila ljubav je
I koplje te otvorilo,
Da ljubavi nevidljive
Mi rane štovat možemo.

Stoga ćemo i mi malo zaviriti kroz taj krvavi prozor na Presv. Srcu, da potražimo onu nevidljivu ranu njegove beskrajne ljubavi prema nama. A da nam ta ljubav bude jasnija, uzet ćemo jednu usporedbu.

U gimnaziji bio nam je profesor iz latinskog i grčkog jezika jedan stari, veoma dobri Isusovac. Taj čovjek uopće nije znao, šta je to mržnja, osveta i zavist. Zato smo ga veoma cijenili i tako voljeli, da smo ga jednostavno zvali ocem i nikako drukčije. Ali koliko nas je taj čovjek ljubio, saznali smo istom 24 godine iza njegove smrti. Naime, te je godine izašla spomenknjiga o pedesetgodišnjici naše gimnazije, i jedan članak u toj knjizi bio je posvećen tome našem pokojnom profesoru. Evo šta smo tu čitali.

On se bez prestanka molio Bogu za svoje đake i svaki dan je u sv. Misi svakog pojedinog preporučio dobroti Božjoj. Ali to nije bilo dosta njegovoj ljubavi. On je htio da na nas misli i da nas Bogu preporučuje i onda, kad jede i pije, kad se odmara i spava. Pa evo, šta je uradio.

Imena svojih učenika ispisao je na komad pergamene. Tu je pergamenu stavio u jednu kesicu, koju je uvijek, danju i noću, nosio na svojim prsima. Htio je time reći: Bog vas je meni izručio. Stoga hoću, da budete bez prestanka na mom srcu kao dijete na majčinim prsima. Neka ova pergamena bude svjedok moje ljubavi prema vama i neka vas mjesto mene preporučuje dragom Bogu i onda, kad spavam i ne mogu na vas misliti!

Mnogome od nas zasjala je suza u oku, kad smo to čitali, i bilo nam je žao, što mu nijesmo uvijek uzvraćali ljubavi, kako bi trebalo.

Primjer ovoga profesora pokazuje nam nježnu ljubav jednog kršćanskog učitelja prema svojim učenicima ... Ali ima jedan drugi Učitelj, koji sve ljude, pa i tebe, neizmjerno više ljubi, a to je božanski Učitelj s Golgote. On nije tvoga imena napisao na mrtvu pergamenu i nosio na svojim prsima, kao naš profesor, nego je cijeloga tebe, tvoju dušu i tijelo, upisao kroz onu duboku ranu u svoje Srce, za sva vremema. I nije te upisao perom i tintom, kao naš profesor, nego oštrim kopljem i svojom rumenom krvlju, jer „on je, kako veli prorok, probođen radi naših grijeha, satrven je zbog naših opačina. Mi smo njegovom modricom iscijeljeni“ (Is 53, 5).

I to Mu nije bilo dosta, nego je htio, da Mu

spomen na tebe bude uvijek pred očima. Stoga te je oštrim čavlima na križu upisao i u svoje ruke, pa ti ovako dovikuje po proroku: „Ja te ne ću zaboraviti; jer evo: upisao sam te u svoje ruke“ (Is 39, 15), pa mi treba svoje krvave dlanove samo podignuti i staviti pred oči, da se sjetim svoje beskrajne ljubavi prema tebi.

Sada će nam biti bar donekle jasna ona nevidljiva rana njegove neshvatljive ljubavi prema nama. Stoga se u svim svojim jadima i nevoljama sjeti, da ima jedno predrago Srce, koje te ne može nikad zaboraviti. To Srce misli na tebe i onda, kad ti ne misliš na njega, i onda, kad ti možda lutaš daleko od njega stazama grijeha.

Zato u svim pogibeljima i napastima života poleti svome dragom Spasitelju, koji te čeka raskriljenih ruku i otvorena Srca. I zapamti dobro, da se jedino na njegovu Srcu nalazi pravi mir i pokoj, jer „ako si bolestan, veli sv. Bernard, On je liječnik — ako si zalutao, On je vođa — ako si žalostan, On je veselje — ako si u tminama, On je svjetlost — ako si siroče, On je tvoj otac, tvoj brat, tvoj prijatelj i sve tvoje!“

26. Otkovana ruka

3. nedj. po Duhovima

Njemački pisac Eckehart veli: „Poniznost je put, kojim se čovjek diže do Boga, a milosrđe je put, kojim se Bog spušta do čovjeka“. Mi ćemo malo pogledati ovaj drugi put, na kojem Bog traži grešnike.

U jednoj španjolskoj crkvi visi nad ispovijedaonicom jedno staro raspelo. Desna ruka toga raspela otkovana je od križa i spustila se niz tijelo Isusovo. Ali nije bilo uvijek tako. Evo šta o tom veli narodna predaja.

Bilo je to prije nekoliko stotina godina. U toj ispovijedaonici stalno je ispovijedao jedan stari, strogi redovnik. Među ostalim grešnicima počeo je k njemu dolaziti i jedan mladić, koji je redovito padao u iste mladenačke grijehe. Kušao je, siromah, da se popravi, ali nije uspijevao.

Kad je prvi put došao, redovnik mu dade mudre savjete, kako će se boriti proti napastima i podijeli mu odrešenje. Ali iza dva-tri dana eto mladića opet sa istim grijesima. Redovnik mu ponovo dade spasonosne opomene i odriješi ga od grijeha.

To se opetovalo nekoliko puta. Mladić je svaki čas dolazio na ispovijed s istim grijesima. Na koncu mu reče redovnik: „Čuješ, ja vrlo dvojim, da si ti na zadnjoj ispovijedi imao pravo pokajanje. Da si se od svega srca kajao, ne bi tako brzo pao u iste grijehe. Ipak mu dade spasonosne savjete i podijeli odrešenje. Ali mu reče: „Ovo je zadnj[illegible]t!“

Kad je mladić brzo zatim opet došao s istim grijesima, redovnik mu nije htio dati odrešenja, jer — veli — ti nemaš pravog pokajanja! Badava ga je mladić molio i zaklinjao, da ima strpljenja s njegovom slabošću, svećenik ostade nepopustljiv.

Dok su oni tako razgovarali, začuje se nekakovo šaptanje u blizini. Svećenik izađe iz ispovijedaonice, da vidi šta je. Ali ostade na mjestu kao ukopan... Šaptanje je dolazilo s križa nad ispovijedaonicom i redovnik razabra ove riječi raspetoga Isusa:

— Zašto ne daš tome siromašnom grešniku odrešenja? Zar nisi čitao u sv. Evanđelju, kako sam ja bio milosrdan prema grešnicima, jer „nisam došao, da zovem pravednike, nego grešnike“ (Marc 2. 17). Na koncu, nisi ti za njega bio bičevan i na križ razapet, nego ja! Onda Isus otkide desnu ruku s križa i blagoslovi njom mladića govoreći: Idi u miru, tvoji su ti grijesi oprošteni!

I tako je ta ruka, veli predaja, ostala do danas otkovana i spuštena niz tijelo Isusovo. — Mi ne znamo, je li ovo bio istinit događaj ili je samo pobožna legenda, koju je španjolski narod ispleo o Božjem milosrđu. Ali jedno znamo posve sigurno, jer nam to veli Duh Sveti, naime, da je „njegovo milosrđe nad sva njegova djela“ (Ps 144, 9). Zato je cijelo sv. Pismo jedna divna epopeja Božjem milosrđu. Da navedemo samo dvije-tri kitice toga božanskog eposa.

„Svi su putevi Gospodnji milosrđe i istina“ veli Duh Sveti (Ps 24,10). Dakle, sva su njegova djela puna milosrđa, dapače i onda, kad nam se prijeti i kad nas kara, jer i to čini iz ljubavi prema nama. A na drugom mjestu veli: „Zemlja je puna Gospodnjeg milosrđa“ (Ps 32,5). I zaista, kamo god pogledamo i kuda god se okrenemo, svuda vidimo tragove njegove beskrajne dobrote i ljubavi. Zato s pravom veli umni francuski filozof Pascal: „Sva stvorenja na zemlji govore: ili o bijedi ljudskoj ili o Božjem milosrđu. O ljudskoj

bijedi bez Boga i o jakosti čovjeka uz Božju pomoć“.

Ali najljepši stih iz te nebeske velepjesme je psalam 135., koji je sâm za sebe uzvišena himna Božjem milosrđu. Evo početka te himne: „Hvalite Gospoda, jer je dobar, jer dovijeka traje njegovo milosrđe! — Hvalite Boga Svevišnjega, jer dovijeka traje njegovo milosrđe! . . .“ I tako se to nastavlja do svršetka psalma. Dvadeset i sedam puta opetuju se one riječi: „Jer dovijeka traje njegovo milosrđe!“ S ovim je htio Duh Sveti, da nam duboko usadi u srce velik pojam o Božjem milosrđu.

Ta se epopeja nastavlja i u sv. Evanđelju, ali u još savršenijem obliku. Da se o tom uvjerimo, dosta je staviti samo nekoliko pitanja o Božjim djelima, koja opisuje sv. Evanđelje. Recite: Šta je privuklo Boga u ovu suznu dolinu? Milosrđe njegovo! — Šta Ga je privuklo na križ? Milosrđe njegovo! — Šta Ga je sakrilo pod onu malu Hostiju? Milosrđe njegovo! — Šta Ga sili, da ostavlja 99 ovaca u pustinji i ide tražiti onu jednu izgubljenu? Opet, milosrđe njegovo!

To je milosrđe krasnim riječima opisala č. službenica Božja Benigna Consolata (†1916). Jednog dana, piše ona, reče mi Isus: „Sjedi, kćerko i napiši ovo: Vrata su moje pravde čvrsto zaključana. Zato ljudski grijesi moraju dugo lupati na njih, da se otvore i da kroz njih provali moja srdžba. — Ali vrata moga milosrđa nisu uopće zaključana, nego samo pritvorena. Stoga je dosta, da skrušeni grešnik samo prstom pritisne na ta vrata, i već se ona širom otvaraju, da se kroz njih izlije moje milosrđe i oproštenje“.

Zato ne smijemo nikad izgubiti pouzdanja u dobroga Boga, dogodilo se ne znam što. „Mi ljudi, piše Vilim Penn, možemo duboko pasti. Ali nikad ne možemo u tako dubok ponor pasti, da nas ruke milosrdnog Boga ne bi mogle i ondje dohvatiti i izvući iz provalije. Stoga „blago čovjeku, koji se uzda u njega“ (Ps 33,9).

27. Božja ludost

Petrovo

Ima više tih ludosti. Mi ćemo ovdje promotriti samo jednu.

Povijest nas uči, da su glavni stupovi Kristove Crkve bili apostoli. A to izričito veli i Duh Sveti, koji prispodablja Kristovu Crkvu ogromnoj, prekrasnoj građevini i naziva je „Sveti grad Jeruzalem. A gradski zid, kaže Duh Sveti, imao je 12 temelja, i na njima 12 imena: 12 Jaganjčevih apostola“ (Apoc 21,2-14).

Velik se nauk Božji krije u ovim temeljima ili stupovima Kristove Crkve! Stoga ćemo ih malo pogledati.

Jedna od najvećih i najkrasnijih građevina ovdje na zemlji svakako je Petrova crkva u Rimu. A najljepši je dio te crkve ogromna, veličanstvena kupola, koju je sagradio genialni arhitekt, kipar i slikar Michelangelo Buonarotti (†1564).

Evo, kako je nastala ta kupola. U Rimu se nalazi još i danas velebni poganski hram „Pantheon“. To je ogromna, okrugla građevina s promjerom od 43 metra i isto tolikom visinom. Michelangelo je često puta promatrao tu prastaru građevinu i jednog je dana, sav ushićen, uskliknuo: „Patheone, ja ću te dignuti uvis!“ I zaista, kupolu Petrove crkve sagradio je u obliku Pantheona, sa skoro istim dimenzijama, samo taj njegov Pantheon ne stoji na zemlji, kao onaj poganski, nego je dignut u visinu od kojih 90 metara. Usput spominjemo, da je najviša točka kupole 141 met.

Naravski, da uzmogne kupolu držati u tolikoj visini, sagradio je četiri ogromna stupa od granita, koji će držati teret kupole. Ti su stupovi tako glomazni, da većina ljudi ni ne primjećuje, da su to stupovi, koji nose kupolu, nego ih smatraju simetrijskim dijelovim crkve.

A sada evo jednog malo neobičnog pitanja. Šta mislite, šta bi ljudi rekli, da je Michelangelo počeo graditi stupove od zemlje i pijeska, mjesto od granita? Svi bi rekli, da je taj genijalni arhitekt poludio. I to s pravom, jer kako će pijesak držati ogromni teret one kupole! To je ludost i pomisliti. Pa i naš Spasitelj veli, da je „luđak, tko sagradi svoju kuću na pijesku. I zapljušti pljusak, i navali bujica, i dunuše vjetrovi, i udariše na onu kuću, i pade i sasvim se razvali“ (Matth 7,26).

A eto, baš tu ludost — po ljudskom računu — počinio je Krist gradeći svoju Crkvu. Evo zašto! On je rekao sv. Petru: „Ti si Stijena, i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu, i paklena je vrata ne će nadvladati“ (Matth 16,18). Iz ovih se riječi jasno vidi, da je Krist nakanio osnovati neviđenu organizaciju ovdje na zemlji, koja će biti jača od cijeloga pakla i prema tome trajati do konca svijeta. Za tu organizaciju veli On u sv. Evanđelju, da je kao velebni grad na gori, koji se „ne može

sakriti“ ni jednom ljudskom oku (Matth 5,14). I taj će grad — prema planu toga božanskog arhitekta — stajati na Petru kao na stijeni, a stupovi će biti apostoli...

Ali ako samo površno pogledamo i tu stijenu i te stupove, odmah ćemo vidjeti, da Petar sam po sebi nije nikakva stijena, nego obični pijesak, a ostali apostoli nisu ni izdaleka tvrdi kao granitni stupovi Michelangelovi, nego slabi i labavi poput zemlje. Jer tko su i šta su bili ti apostoli? Siromašni i potpuno neuki seljaci ribari, plašljivi kao zečevi, u dobroj mjeri sebični, častohlepni, zavidni, sitničavi...

Pa zar su ti ljudi sposobni, da izvedu grandiozno djelo Kristovo? O tom nema govora! Stoga bismo, da smo mi bili pritutni, kad je Krist osnivao svoju Crkvu, po svoj prilici savjetovali, da postavi kao stupove svojoj Crkvi ljude mudre poput Sokrata, Aristotela i Platona, a hrabre i neustrašive poput Jude Makabejca, Aleksandra Velikog, Cezara, Džingiskana, Napoleona... Oni bi svojom mudrošću, hrabrošću i neustrašivošću bili zaista granitni stupovi, na kojima bi Crkva mogla izdržati vjekove i vjekove.

Ali Krist je to odbio. On izabire sebi za apostole neuke, plašljive ribare i veli im: „Idite i naučavajte sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! I učite ih, da drže sve što sam vam zapovijedio“ (Matth 28,19). Dakle, tim siromašnim, neukim ribarima daje gigantski zadatak, da osnuju najveću organizaciju ovdje na zemlji, koja će morati izdržati sve potrese burne ljudske povijesti i stajati do konca svijeta.

Eh, moj Isuse, Isuse! Zar ne vidiš, da je to najveća ludost, jer ti i takovi apostoli nisu apsolutno sposobni, da izvrše taj zadatak! To je veća ludost, nego da je Michelangelo podigao svoju kupolu na stupovima od zemlje i pijeska. A da se mi ne varamo, pokazao je već prvi Veliki Petak, kad ga je Juda izdao, Petar zatajio, a svi se ostali apostoli, osim Ivana, razbježaše i sakriše. Dakle, već kod prvog jačeg potresa izgledalo je, da se ti stupovi kolebaju i ruše zajedno s Crkvom, na njima sagrađenoj.

A sada dolazi ono glavno pitanje: Zašto je Krist počinio tu ludost i postavio svojoj Crkvi tako slabe temelje? Zato, odgovara sveti Pavao apostol, „jer je Božja ludost mudrija od ljudi, i slabost je Božja jača od ljudi. Što je ludo pred svijetom izabra Bog, da posrami mudre, i što je slabo pred svijetom, izabra Bog, da postidi jake, da se ne hvali nijedan čovjek pred Bogom“ (1 Cor 1,25).

Eto dakle, zašto je Sin Božji postavio tako slabe stupove svojoj Crkvi! Htio je pred cijelim svijetom pokazati, da njegova Crkva nije djelo ljudske mudrosti i jakosti, nego djelo Božje. Jer Crkva, sagrađena na tako slabim temeljima, morala je po svakom ljudskom računu davno propasti. Ali ona nije propala, nego je izdržala najveće potrese, što ih uopće pozna povijest ljudskoga roda. A stupovi Crkve, koji su sami po sebi bili vrlo slaba ljudska stvorenja, postadoše uz pomoć Duha Svetoga tvrđi od svakog granita, i sjajno izvedoše nadljudski zadatak, što im ga je Sin Božji bio postavio. Na koncu svi do jednoga dadoše svoj život za Krista i njegovu Crkvu.

A Bog, koji je svojom mišicom, a ne ljudskom mudrošću i jakošću, čuvao Kristovu Crkvu od početka do sada, ne će je ostaviti ni danas, kad je sav pakao digao, da je sruši, jer On je rekao svojim apostolima: „Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta“ (Matth 28,20). „Stoga se ne ćemo bojati, makar se i zemlja tresla i makar se brda rušila na dno móra. Gospod nad vojskama s nama je“ (Ps 45,3-12).

Rukopisi iz Judejske pustinje

Stara je Palestina do nedavna bila vrlo škrta u davanju arheoloških predmeta. Dala nam je tek neke natpise na kamenu ili na glini. No unazad devet godina Sveta je Zemlja najednom u tom pogledu postala posve drukčija. Već nekoliko godina ondje se pronalaze neobično važni i razmjerno veliki rukopisi na pergameni i na papirusu.

Mnogi su arheolozi rekli, da su to „najsenzacionalnija otkrića modernog vremena“. Nije to rečeno bez razloga. Broj ovih rukopisa, kao i njihovo značenje za proučavanje Svetog Pisma i istočnjačkih starina, prelazi svako očekivanje. No prava je novost i važnost ovih nalaza zapravo u nebiblijskim rukopisima. Što se tiče rukopisa s biblijskim tekstom, oni daju vrlo značajno svjedočanstvo u korist vjernosti hebrejskog t. zv. masoretskog teksta, s kojim smo se jedinim do sada mogli služiti. No i ovo je svjedočanstvo vrlo značajna tekovina za biblijske znanosti.

Mnogo su veće zanimanje pobudili oni rukopisi, koji govore o povijesti, duhovnom i kulturnom životu židovske t. zv. sekte Esena. Ova je sekta imala nešto kao svoj „samostan“ u kraju, koji danas nazivlju Hirbet Kumran. Poslije je nađeno rukopisa i jedno dvadesetak kilometara južno od Kumrana, u spiljama kod Murabaata. Sam se Hirbet Kumran nalazi 12 kilometara južno od Jerihona, a jedno dva kilometra daleko od Mrtvog mora.

Želimo upoznati naše čitatelje s tim važnim i zanimljivim otkrićima. Kod otkrivanja ovih dragocjenosti jednu je od glavnih uloga imao rektor Biblijske i arheološke škole u Jeruzalemu Pater Roland de Vaux, O. P., jedan od nasljednika glasovitoga Patra Langrange-a. On je pred pariskom Akademijom, a osobito u časopisu svoje škole *Revue biblique* opisao ova arheološka otkrića i dodao svoje povjesno tumačenje. Poslužili smo se njegovim člancima iz *Revue biblique*, pa člancima, koje su o toj stvari objavili različiti autori u istom časopisu, kao i u *Biblica*, časopisu Papinskog Biblijskog Instituta u Rimu. Uz Patra de Vaux mnogo se na ovom području ističe svojim znanstvenim radovima poljski učenjak i svećenik J. T. Milik. Njegovi su radovi objavljeni u različitim časopisima i na različitim jezicima. Osobito nam je poslužila knjiga: G. Vermès, *Les manuscrits du Désert de Juda*, drugo izdanje, Bruxelles 1954. Slijedeća dva pisca dobrostivo su nam poslali posebni otisak svojih radova o ovom predmetu: 1) P. Augustin Bea, S. J., profesor na P. I. B. u Rimu, *I nuovi manoscritti del Mar morto. Estratto dai Rendiconti della Pontificia Academia Romana di Archeologia*, vol. XXVII, 1951—1952. (fuori commercio); 2) W. Grossouw, profesor na sveučilištu u Nijmegenu (Holandija), *The Dead Sea scrolls and the New Testament;* posebni otisak iz časopisa *Studia catholica*, 1952.

I. Kako su otkriveni rukopisi kod Mrtvog mora

1. U proljeće 1948. prvi se puta pročulo za ta glasovita otkrića. Dana 19. veljače 1948. knjižničar sirskog samostana Svetog Marka u Jeruzalemu zamolio je preko telefona direktora američke škole za istraživanje Istoka *(American Schools of Oriental Research)*, da mu pomogne indentificirati neke stare rukopise-smotke, ispisane hebrejskim jezikom. Ovi su naime rukopisi pisani na dugačkim pergamenama ili papirusima. Taj se pisaći materijal zamatao i kod čitanja malo pomalo odmatao. Pisalo se u stupce. Tekst dakako nije vokaliziran. Napisani su samo konsonanti.

U samostan je mjesto odsutnog direktora škole došao njegov zamjenik Dr John C. Trever. Njemu je knjižničar samostana ispripovjedio najnoviju povijest ovih rukopisa. Otkrili su ih godine 1947. u jednoj spilji blizu sjevernog dijela Mrtvog mora beduini plemena Taamire. Ponudili su svoje blago najprije nekom staretinaru u Betlehemu, no ovaj je ponudu odbio. Konačno je kupio rukopise Mar Atanazije Ješue Samuel, sirski metropolita u Jeruzalemu.

Kad su rukopisi prešli u vlasništvo sirskog samostana, Mar Atanazije htio je ispitati njihovu starinu i vrijednost. Dvá njegova pouzdanika pođoše s beduinima do spilje, gdje su rukopisi pronađeni. U njoj su još našli komade platna, krhotine zemljanih posuda i čitav jedan ćup. Radi velike njegove težine i vrućeg dana nisu ga ponijeli sa sobom. I beduini su bili našli neke čitave ćupove već prije, ali ih nipošto nisu htjeli ustupiti ili prodati. Držali su u njima vodu.

Dr Trever prepoznao je odmah u najvećem rukopisu tekst Izaije proroka i iz načina pisanja je zaključio, da je rukopis vrlo star. Ostali rukopisi sadržavali su nebiblijske tekstove. Učenjaci su tim djelima dali posebna imena, a svá su ona u vezi s t. zv. kumranskom zajednicom Esena. Glavna ova djela nabrajamo na koncu ovog članka. — Vlasnici rukopisa dopustili su dru Treveru, da izmjeri i fotografira ove rukopise. Slike su odmah poslane u Ameriku glasovitom arheologu profesoru Albrightu.

Tri su beduina pronašla rukopise u pustinjskom skrovištu. Dvojica su odnijela jedan dio nađenih rukopisa u sirski samostan, a treći je prodao svoj dio profesoru na jeruzalemskom sveučilištu Sukeniku. Doskora nakon toga započeo je u Palestini rat između Izraela i Arapa. U studenom 1947. odlučila je OUN, da se Palestina podijeli. Rukopisi iz sirskog samostana preneseni su pravovremeno u Ameriku i stavljeni na sigurno mjesto. Unatoč rata u Svetoj Zemlji profesor Sukenik već je godine 1948. objavio prvi tiskani izvještaj o rukopisima, koji su bili u njegovu posjedu. Knjiga je posvećena izraelskim borcima za državnu samostalnost: „Neka se Izrael sjeća svojih sinova i svojih kćeri, koji su dali svoj život za oslobođenje svog naroda i svoje zemlje“.

Sukenik i Albright bili su uvjereni, da se

ovdje radi o autentičnim i vrlo starim spisima. No bilo je u početku dosta učenjaka, koji su sumnjali o vrijednosti ovih otkrića. Osobito se među njima ističe Salomon Zeitlin, koji još ni danas nije položio oružje. On sve skupa drži „arheološkom prevarom". No svi su ostali napustili svoje sumnje, kad su stručnjaci arheolozi sami došli do te spilje i pronašli još i drugih rukopisa i predmeta.

2. Godine 1947. i 1948. nijedan stručnjak radi ratnih opasnosti nije mogao pohoditi spilju, gdje su otkriveni rukopisi. Pohodili su je samo ona tri beduina, pa izaslanici Mar Atanazija i, nažalost, neki istraživači nestručnjaci. Koncem siječnja 1949. belgijski časnik Filip Lippens, promatrač u komisiji UN u Amanu, uspio je uz pomoć dvaju časnika arapske legije doći u glasovitu spilju. Skrovište rukopisa nalazi se 12 kilometara južno od Jerihona, četiri kilometra sjeverno od Ain-Feshe, a dva kilometra otprilike od Mrtvog mora.

Nekoliko dana nakon toga došli su na to mjesto G. L. Harding, direktor odsjeka za starine u Amanu, i P. R. de Vaux, O. P. Uz pomoć specijaliziranih radnika oni su istražili ovu spilju od 8. veljače do 5. ožujka. Rezultati ovog istraživanja čine se u prvi mah dosta oskudni. Nije pronađen nijedan novi rukopis. No istraživanje je ipak bilo od velike koristi. Pronađeno je mnogo glinenih posuda, pa komadi platna i nekoliko stotina rukopisnih fragmenata. Keramički ostaci pripadaju, prema mišljenju arheologa, najvećim dijelom posudama iz helenističkog razdoblja. To su ostaci jedno pedesetak visokih ćupova i njihovih poklopaca, te od dviju svjetiljki. Nešto malo krhotina potječe iz rimskog doba. Platno je očito služilo za omatanje rukopisa. Kako se moglo „retrospektivno" ustanoviti, rukopisi su bili brižljivo omotani platnom, zatim stavljeni u ćupove, a ćupovi su opet bili zatvoreni poklopcem. Poklopac je bio zavezan platnom i premazan smolom.

Nađeno je ovdje oko 600 fragmenata rukopisa. Vrlo su maleni, napisani na kožu ili papirus, većinom kvadratnim hebrejskim slovima. Na nekim komadićima kože (pergamene) ispisani su tekstovi iz Lev 19 i 22 arhajičnim, t. zv. feničkim pismom. Takvim je slovima u drugim nekim tekstovima napisano samo ime Božje. Ustanovilo se, da neki odlomci pripadaju već poznatim rukopisima u samostanu Svetog Marka i na hebrejskom sveučilištu. Svi su ti pronalasci govorili, da se ovdje nekad nalazila bogata knjižnica, koja je obuhvatala nesamo biblijske knjige, nego i apokrife.

Dana 9. travnja 1949. pročitan je pred pariskom Akademijom (*Académie des Inscriptions et des Belles-lettres*) izvještaj arheologa Hardinga i de Vauxa. Nakon toga datuma više se razborito ne može sumnjati u autentičnost rukopisa. Arheološke okolnosti, u kojima su rukopisi nađeni, govorili su osim toga, da su rukopisi vrlo stari. No o tome kasnije.

Postavlja se dakako odmah pitanje: zašto su ti rukopisi bili ovdje sakriveni, na tako teško pristupačnome mjestu? Profesor Sukenik je mislio, da je to bila t. zv. *geniza* ili spremište starih svetih tekstova. Židovi naime iz poštovanja prema Svetim Knjigama nisu otrcane i istrošene knjige spaljivali ili drukčije uništavali, nego su ih spremali u takve genize. Negdje su ih zakapali u zemlju uz posebne obrede. (Tako na pr. u Skoplju još nedavno prije rata). No to je mišljenje pok. jeruzalemskog profesora odbačeno zbog važnih razloga. Općenito se danas prihvaća mišljenje Patra de Vaux. On drži, da su ovi stari rukopisi bili brižljivo zamotani i zatvoreni u ćupove, te sakriveni u ovu teško pristupačnu spilju u kritičnom jednom momentu povijesti.

Sudeći po ostacima rukopisa i glinenih krhotina, u spilji je prvotno bilo oko 50 velikih ćupova, sa 150 do 200 rukopisa. No gdje su ostali rukopisi? Nađeno ih jedno deset. Ostali su propali. Spilja je bila opljačkana ili 217. godine za cara Karakale, kako nas izvješćuje Origen, ili oko 800. godine, a možda i oba puta. Sačuvano je jedno pismo nestorijskog patrijarha Timoteja iz godine 800. On tu spominje, kako su nedavno blizu Jerihona otkriveni stari hebrejski rukopisi u nekoj spilji. Teško je danas utvrditi, koliko su puta ova skrovišta u starini otkrivena i dijelom opljačkana.

3. Jedan kilometar južno od ovog skrovišta rukopisa nalaze se ruševine poznate pod imenom Hirbet-Kumran. Već su se u prijašnje vrijeme neki arheolozi ovdje bavili iskapanjem, ali nije došlo do važnijih rezultata. Harding i P. de Vaux istražili su ukratko ovo mjesto 1949., ali nisu tom prilikom našli nikakva traga, koji bi ih upućivao na kakvu vezu s već poznatim skrovištem rukopisa. Poznati semitski filolog P. Kahle bio je naprotiv mišljenja, da bi iskapanje ovih ruševina moglo biti vrlo važno za bolje upoznavanje nađenih rukopisa.

Harding i de Vaux pošli su stoga na stručno iskapanje ovog arheološkog položaja. Posao je trajao od 24. studenoga do 12. prosinca 1951. Drugi puta su se nastavila iskapanja od 9. veljače do 24. travnja 1953. Osim navedene dvojice učenjaka sudjelovali su još J. T. Milik i P. du Buit, O. P. Radilo je pedesetak radnika, većim dijelom beduini iz plemena Taamire. Već su tada bili vrlo iskusni u takvim poslovima. P. de Vaux objavio je u časopisu *Revue biblique*, 1954, 206-236, rezultate ove kampanje: *Fouilles au Khirbet Qumran. Rapport préliminaire*. Uz članak se nalaze brojne ilustracije: fotografije i crteži. Iz sakupljenog materijala izvodi P. de Vaux svoju „historijsku interpretaciju“ (p. 231-236), koju ovdje ukratko iznosimo.

Pronađena je velika jedna zgrada, od 30 na 37 metara, i tri cisterne s velikim obujmom. Ova je zgrada očito služila kao središnja zgrada u nizu drugih manjih zgrada, koje su se nalazile na sjevero-zapadu, zapadu i jugu od te glavne zgrade.

Na temelju podataka, koje daju arhitektura, keramika i pronađeni novci, u povijesti ove velike zgrade mogu se razlikovati tri razdoblja. Prvo razdoblje ide od konca drugog stoljeća do 31. godine prije Krista. Drugo od početka naše ere do 68., a treće od 68. do konca prvog stoljeća. Za kratko vrijeme bila je zgrada nastanjena u doba drugog židovskog rata od 132. do 135. Poslije toga je definitivno napuštena.

Evo sada nekih pojedinosti o pojedinim razdobljima. Očito je, da su sve ove zgrade, a osobito glavna, služile jednoj zajednici, koja je živjela u ovom kraju. Tu je bilo administrativno središte, mjesto za sastanke i zajedničko groblje. Zgrada je podignuta po svoj prilici za vladanja makabejskoga kralja Ivana Hirkana (135-104), a svakako je bila u upotrebi za kralja Aleksandra Janeja (103-76). Iz razdoblja ovih dvaju kraljeva pronađeno je u ruševinama razmjerno vrlo mnogo novaca.

Konac prvog razdoblja obilježen je snažnim jednim potresom. Datum se ovog potresa može dosta točno odrediti prema podacima Josipa Flavija, židovskog povjesničara. On veli, da je Herod Veliki (37. — 4. prije Krista) upravo bio u ratu s Nabatejcima. Sedme godine njegova vladanja, baš kad se pripremala bitka kod Akcija (31. godine), osjetio se strahovit potres u Judeji. Poginulo je od njega 30.000 ljudi i mnogo blaga. Herodova je vojska živjela pod šatorima, pa kod nje nije bilo ljudskih žrtava, ali je vojnike uhvatio veliki strah. Arapi u Transjordaniji dobili su o potresu pretjerane izvještaje, pa su sada mislili, da su im Herodovi vojnici izručeni na milost i nemilost radi ove katastrofe. Zato su masakrirali Herodove delegate, kad su im donijeli svoje mirovne prijedloge. Herod je međutim svojim nastupom donekle umirio vojnike i protumačio im na svoj način značenje ovog potresa. Rekao im je: potres je bio samo prirodni jedan događaj i sada je prošao. Ako li ga tko smatra Božjom kaznom, ipak mora priznati, da je ta kazna već izvršena i da je vojska bila pošteđena. Dakle u toj poštedi svakako treba gledati neko Božje obećanje, da će vojska izvojštiti pobjedu. To je bilo u proljeće 31. godine prije Krista. Taj je potres tako oštetio toranj, zgradu i cisterne, da su stanovnici te zgrade na neko vrijeme napustili.

Kako nije nađeno nikakvih novaca iz vremena Heroda Velikog, može se zaključiti, da zgrada neko vrijeme nije bila nastanjena. Pronađeni novci iz vremena Arhelaja (4. prije Krista do 6. poslije Krista), svjedoče, da je zgrada opet obnovljena u vrijeme ovog vladara Judeje i Samarije. Po svemu se čini, da je u zgradu opet ušla ista skupina ljudi. Sačuvan je uglavnom prvi plan zgrade i pojedine su se prostorije upotrebljavale u iste svrhe kao i prije.

Početak ovog drugog razdoblja pada dakle u početak naše ere. Svršetak se ovog razdoblja može još točnije odrediti. Ovaj puta je zgrada uništena ratnim operacijama. Zidovi su nasilno srušeni, vide se tragovi požara, pronađene su željezne strelice. I ovdje suvremenik Josip Flavije (38 — ca. 93) daje mnogo zanimljivih podataka. Radi se o prvom židovskom ratu. On je trajao od 66. do 73. Godine 70. razoren je Jeruzalem, a poslije toga opirala su se do 73. još neka utvrđena mjesta. Nakon ratnih operacija godine 67. deseta legija polazi na logorovanje u Cezareju. U lipnju 68. Vezpazijan iz Cezareje ide sa svojom vojskom dolinom Jordana do Jerihona. Došao je na Mrtvo more. Htio se uvjeriti, da li je istina, što mu rekli o težini te neobične morske vode. Dao je stoga baciti u more nekoliko svezanih vojnika i nijedan se nije utopio. Vespazijan je ostavio posadu u Jerihonu, a 69. pošao je njegov sin Tit s X. legijom na Jeruzalem. Iz ovih podataka možemo zaključiti, da su vojnici X. legije uništili zgradu u Kumranu u lipnju godine 68.

Sada počinje treće razdoblje u povijesti ove zgrade. Rimski su je vojnici zauzeli. Vojnička je rimska posada ostala ovdje do konca 1. stoljeća otprilike. Nađeni su uz ostalo i novci s natpisom: *Judaea capta*. Razumljivo je, zašto su Rimljani ovdje imali vojničku posadu. Trebalo je nadzirati obale Mrtvog mora. S ovog se mjesta dobro može vidjeti cijeli sjeverni dio mora. Osim toga vodila se sa Židovima borba u tvrđavi Masada, južno od Kumrana, još do godine 73. Kumran je onda bio točka za vezu rimskim vojnicima. Ovi su se vjerojatno u svojim operacijama služili i lađama i splavima.

Ne znamo točno, kako su dugo rimski legionari ostali u Kumranu. Prema nađenim novcima može se zaključiti, da su se povukli iz tog mjesta koncem prvog stoljeća. Tridesetak godina kasnije ruševine su opet poslužile židovskim ustanicima pod Bar Kohbom (132—135). Kumran je bio jedno od važnih uporišta u drugom ovom židovsko-rimskom ratu. Taj je rat bio još krvaviji od prvog, samo nam je manje poznat, jer nije imao svog povjesničara Josipa Flavija. Nakon 135. zgrada je definitivno napuštena.

P. de Vaux drži, da su ovi datumi, postignuti na temelju arheoloških podataka, sigurni. Ti podaci bacaju također nešto svijetla na život zajednice, koja je sagradila kumranske zgrade i s njima se služila. Prigodom prvog židovskog rata zajednica je posakrivala svoje rukopise i ostale dragocjenosti u okolnim spiljama. Rimska je vojska morala osvojiti Kumran. Dakle je netko ovdje davao otpor. Jesu li to bili članovi ove zajednice? Čini se, da je zajednica uglavnom otišla, nakon što su posakrivali svoje dragocjenosti. Možda su neki ratoborniji od njih ostali i borili se protiv rimskog okupatora. Nije isključeno ni to, da su drugi neki borci zauzeli ove položaje u borbi protiv osvajača. Iste ove godine židovski ustanici t. zv. *sicarii* operirali su u Masadi i Engadiju, a to je blizu Kumrana. U općenitoj stanici, koja je uhvatila palestinsko pučanstvo prigodom dolaska rimskih vojnika u južnu Palestinu, *sicarii* su bili najodlučniji borci. No moglo je takvih biti i među članovima kumranske zajednice.

Teško je odgovoriti na pitanje, zašto zajednica nije odmah nakon potresa iznova zauzela svoje zgrade. One oko 35 godina ostaju zapuštene. P. de Vaux pretpostavlja, da potres ne može uništiti zajednicu, koje članovi žive uglavnom po spiljama i šatorima. Iz toga zaključuje, da su zgrade bile vjerojatno već napuštene u času potresa. No zbog kojih razloga? U ruševinama su nađeni odlomci rukopisa, koji daju dijelove teksta t. zv. *Dokumenta iz Damaska*. Taj je dokumenat pronađen koncem prošlog stoljeća u jednoj genizi u Kairu i nije se dugo znalo, o kakvoj on zajednici govori, jer donosi zakone i podatke o životu neke judejske zajednice. Možda je ta zajednica preselila u Damask kratko vrijeme prije potresa. No zašto? O toj zajednici u Damasku bit će govora kasnije.

Vrlo je vjerojatno, da su članovi kumranske zajednice pripadali t. zv. sekti Esena. To je hipoteza Sukenikova, a zastupa je također A. Dupont-Sommer, pariski profesor, koji je iznio i drugih hipoteza u vezi s ovim palestinskim otkrićima. Plinije piše u svojoj *Historia naturalis* za Esene, da se ispod njih, *infra hos*, t. j. vjerojatno južno od njih, nalazi grad Engadda. Time je htio reći, drži Dupont-Sommer, da su se Eseni nalazili sjeverno od Engadija, poznate oaze na Mrtvom moru. Položaj Kumrana dobro odgovara ovim podacima. I P. de Vaux je došao do sličnog zaključka: „Dakle je vrlo vjerojatno, da je Hirbet-Kumran zajednička (konventualna) zgrada jedne skupine, možda glavne skupine Esena, i da je groblje njima služilo za ukapanje njihovih mrtvaca" (*Revue biblique*, 1953,105).

To se groblje nalazi istočno od zgrade, a u njemu ima oko 1.100 grobova. Nema ovdje nikakvih monumentalnih grobova. Sve su to vrlo priprosti grobovi. Kosturi su obično položeni u smjeru sjever-jug. P. de Vaux je više takvih grobova otvorio i ispitao. Kosturi leže na leđima, a glava je obično u južnom dijelu groba. Protivno tadašnjim židovskim običajima u grobovima nije nađena nikakva ukopna žrtva *(oblatio funeraria)*, nikakav nakit, nikakav trag kakvog odijela. Stručnjaci su ispitali nekoliko kostura. Ustanovilo se, da je više kostura pripadalo ženskim osobama. Starost je pokojnika otprilike bila ova: dvije osobe od 25 godina, četiri oko 40 godina, a dvije starije od 50 godina. Nije do sada pronađen nijedan dječji kostur.

Značajno je, da ni u grobovima, ni u zgradi nije pronađen nikakav pisani dokumenat. No zanimljivi su slijedeći nalazi. Otkriveni su u zgradi ostaci nekih stolova. Dugi su oko 5 metara i uski, a visoki samo 0,50 metara. Uz ove su stolove spadale niske kamene klupe,

koje su se nalazile uza zidove jedne sobe na prvom katu. Također su ovdje pronađene glinene posude, koje bi mogle biti kao neki umivaonici. Na prvi se pogled učinilo, da je ova soba bila blagovaonica. No to nije vjerojatno, jer je soba na prvome katu, a kuhinja je u prizemlju. Pronađene su ovdje među ostacima i dvije tintarnice, jedna brončana, druga glinena. U jednoj se još vidi osušena tinta. P. de Vaux se pita: nije li ovdje bio *scriptorium*? Umivaonici su bili potrebni, da se operu ruke prije pisanja svetih tekstova. Hipoteza je vrlo vjerojatna. Pronađen je uz ostalo i jedan ostrakon, na kojemu je ispisana hebrejska abeceda. Pokusna zadaća mladoga kakvog skribe?

4. Kad je otišla arheološka ekspedicija, nastavili su beduini svoj „privatni“ posao. Pronašli su neke ostatke rukopisa u novoj jednoj spilji i prodali ih Biblijskoj školi u Jeruzalemu. Odmah je pošla na lice mjesta arheološka ekspedicija. Pomno su pretražili gorovitu obalu Mrtvog mora na velikom jednom sektoru. U 25 spilja pronašli su keramičke ostatke istoga tipa kao u prvoj spilji i u Kumranu. Arheolozi su tom prilikom ušli u treću jednu spilju, koje beduini još nisu bili pohodili. Tu su osim različitih fragmenata rukopisa našli tri smotane bakrene ploče. Dvije su bile smotane zajedno, a treća za sebe, i to smotane u obliku pergamenskog ili papiruskog rukopisa. Nutarnja strana ovih bakrenih ploča ispisana je utisnutim uglatim hebrejskim slovima. Čini se, da su te tri ploče ispočetka trebale biti smotane zajedno, ali zbog otpora materijala smotane su onda u dva dijela. Njihova zajednička duljina iznosi 2,40 metara. Budući da je bakar vrlo oksidiran, arheolozi se ne usuđuju otvoriti ove ploče, da ne bi sasvim stradale. Proučavaju se sada neka kemijska i druga sredstva, koja bi omogućila, da se ove tajinstvene ploče odmotaju i njihov tekst pročita.

Dakako, da su učenjaci već sada postavili neke hipoteze o značenju tih ploča. Najprije su iznijeli hipotezu, da su se na ovim pločama nalazili propisi ili pravila, ili popis nekih zabrana u kumranskoj zajednici. No ta je hipoteza dosta nevjerojatna. Neobično je naime to, što su ploče smotane kao rukopis. Popis nekih pravila morao bi naprotiv biti otvoren, da ga svatko može lako pročitati.

Najzanimljivije i dosta vjerojatno tumačenje ovih ploča dao je nedavno njemački učenjak iz Göttingena K. G. Kuhn, u *Revue biblique*, 1954, 193-205. Prema onim slovima, što ih je mogao kako tako pročitati s negativne strane, Kuhn je došao do zaključka, da se na ovim bakrenim pločama vjerojatno nalazi točan popis svih stvari, što su ih članovi zajednice sakrili prije svog bijega pred rimskom vojskom, uz točnu oznaku mjesta, gdje su pojedine stvari pohranjene. Članovi zajednice povjerili su ovom otpornom materijalu najveće svoje tajne, misleći, da će ih ovakav popis na bakru najdulje sačuvati. A smotali su ploče kao i druge rukopise, jer je tada bila takva tehnika pisanja. Nije nam dosada poznato, da li je ova vrlo zanimljiva Kuhnova hipoteza kasnije potvrđena.

Među otkrivenim tekstovima bili su fragmenti Levitika s arhajičnim slovima, pa Eksodusa, Numera, Deuteronomija, Jeremije, Psalama i Rutine knjige. Bilo je i odlomaka nekih apokrifa.

Arheološka se misija vratila u Jeruzalem, ali su beduini ostali na terenu. Opet su nedaleko Kumrana otkrili više tisuća komadića rukopisa. Našli su odlomak *Dukumenta iz Damaska*, a od biblijskih su knjiga zastupane: aramejski i hebrejski fragmenti Tobijine knjige, koja je dosada bila poznata samo na grčkom jeziku, zatim grčki odlomci Biblije, odlomci nekih hebrejskih i aramejskih apokrifa, pa odlomci iz knjiga kumranske zajednice i dijelovi nekih filakterija.

Opet je pošla na teren arheološka ekspedicija. Pokupila je sve fragmente, što su ih beduini ostavili, i otkrila u pozadini jedne spilje još posve netaknutu teško pristupačnu prostoriju. No našli su u njoj samo neke fragmente rukopisa, vrlo oštećene, često i nečitljive. Taj su posao obavili arheolozi između 22. i 29. rujna 1952. Otada se nije više pronašlo ništa kod Kumrana. No došlo je do novih nalaza nekoliko kilometara južnije u Judejskoj pustinji.

5. Jedno 18 kilometara južno od Kumrana otkrivene su spilje u Vadi-Murabaatu (Wadi Murabbaat). I ovdje su arheološku ekspediciju vodili Harding i P. de Vaux, u siječnju i veljači 1952. U tome možda najteže pristupačnom predjelu Palestine pronašli su četiri velike spilje. U njima su stanovali ljudi počevši od kalkolitskog razdoblja (4. tisućljeće prije Krista), pa sve do arapskog srednjeg vijeka. Kad su ih ljudi napustili, postale su te spilje sklonište za divlje zvijeri i za golubove. U gnijezdima golubova mogu se još i danas pronaći komadići pergamene ili papirusa. Mnogo su to-

ga razvukle različite životinje u svoja duplja. Kroz stoljeća nagomilalo se u tim spiljama vrlo mnogo gnoja, osobito od golubova. To su beduini u početku britanskog mandata „izvozili" i prodavali za gnojenje novih vinograda i narančinih gajeva. Nitko nije tada obraćao nikakve pažnje ostacima rukopisa. Oni tada „na burzi" nisu toliko vrijedili.

Osim mnogih ostataka oružja, oruđa i različitih posuda (brončanih, glinenih i željeznih) pronađeno je tu i rimskih novaca (od Nerona do Hadrijana), pa i nešto arapskih novaca iz razdoblja Omejevića (661-744). Pronađeno je opet mnogo komadićaka najrazličitijih rukopisa. Najstariji je primjerak jedan papirus palimpsest iz vremena judejskih kraljeva (osmo ili sedmo stoljeće pr. Krista). Obadva su njegova teksta ispisana hebrejskim arhajičnim slovima. Dosada još nije pročitan. Iz 1. i 2. stoljeća naše ere dolaze odlomci Geneze, Eksodusa, Deuteronomija i Izaije. Pronađen je i čitav jedan filakterij. Ima nekoliko papirusa iz razdoblja drugog židovskog rata. Više je dokumenata datirano prema „oslobođenju Izraela po Šimunu Bar Kosebi, knezu Izraela". To je drugo ime poznatog Bar Kohbe. Pronađena su dva pisma, što ih je Bar Kohba poslao Ješui Ben Gilgoli, „zapovjedniku logora", te pismo, što su ga istom zapovjedniku poslali upravitelji nepoznatog inače naselja Bet-Maško.

Bilo je tu i grčkih papirusa. To su većinom ugovori, ženidbeni i trgovački. Na jednom se papirusu govori o izmirenju supruga Eleosa i Salome, godine 7. Hadrijanove, 124. poslije Krista. Jedna je vreća sastavljena od dva pergamenska rukopisa, no pismo je gotovo sasvim izblijedilo. Iz drugog je stoljeća jedini latinski fragment. Ima nešto fragmenata i na arapskom jeziku.

Iz nađenog se materijala može zaključiti, da je za vrijeme drugog židovskog rata ovdje boravila židovska posada pod zapovjedništvom Ješue Ben Gilgola. Rimljanima je konačno uspjelo zauzeti tvrđavu, unatoč teškog terena. Poslije je ovdje smještena rimska posada. Odavde je nadzirala puteve, koji vode u Engadi.

Iz ovog razdoblja (prva polovina 2. stoljeća poslije Krista) potječe još jedna skupina rukopisnih fragmenata, ali se ne može točno odrediti, gdje su pronađeni. Ovamo spadaju odlomci Geneze, Numera, Psalama, cijeli jedan filakterij, zatim važni odlomci grčkog prijevoda Malih proroka, jedno pismo upućeno Šimunu, vođi drugog židovskog ustanka, te dva ugovora „iz treće godine po oslobođenju Izraela, u ime Šimuna Bar Kosebe". Na drugim se grčkim i aramejskim fragmentima mogu ustanoviti datumi prema eri provincije Arabije, a ta je nastala godine 106. poslije Krista.

6. Jedna belgijska arheološka misija pod vodstvom profesora De Langhe-a, sa sveučilišta u Louvainu, pretražila je od veljače do travnja 1953. teren kod Hirbet-Mirda, na položaju nekadašnje Hirkanije, jedno desetak kilometara jugozapadno od Kumrana. Na ruševinama toga grada osnovao je sveti Sava godine 492. samostan Kastelion. Taj je samostan postojao do 9. stoljeća.

Ovdje su beduini i arheolozi našli fragmente kodeksa (dakle ispisane s obadvije strane) ovih biblijskih knjiga: Mudrost, Evanđelje Markovo, Ivanovo, Djela Apostolska. Ovi su fragmenti pisani grčkim uncijalnim pismom, a dolaze iz 5. do 8. stoljeća. Pronađeni su i fragmenti na siro-palestinskom jeziku i pismu iz ovih knjiga: Jozua, Matej, Luka, Djela Apostolska, poslanica Kološanima. Pronađen je također odlomak jedne Euripidove drame, iz 6. stoljeća.

7. Da zaključimo. U velikom mnoštvu biblijskih rukopisa i fragmenata od najveće je važnosti potpuni tekst proroka Izaije, koji je pronađen u prvoj spilji godine 1947. Od nebiblijskih su tekstova najvažnija ova djela kumranske zajednice: 1) Komentar proroka Habakuka; 2) Pravila zajednice; 3) Knjiga o ratu sinova svjetlosti i sinova tame; 4) Himni. — Posebno mjesto zauzimaju tri bakrene ploče.

Duša svetog Ignacija Lojole

(Uz četiristotu obljetnicu svečeve smrti)

Brzice se razbijaju o hridi. Zato Bog pred bjesomučne navale, pred hereze i poplavu nećudoređa, stavlja ljude poput hridina. Oni moraju po planu Providnosti nešto promijeniti. Ili skrenuti, ili zaustaviti, ili razbiti tijek voda. Po tom je zakonu Božja Dobrota u razularenom XVI. stoljeću podigla u svetoj Crkvi i sveopćoj povijesti grandiozne reformatore. Sveta Terezija Velika, sveti Filip Neri, sveti Karlo Boromejski stoje pred bujicama opačina i ne-

znanja, zaustavljaju i mijenjaju tijek povijesti. Tko će zanijekati, da i Ignacije, vitez iz Lojole, pokornik iz Manreze, student sa Sorbone, oduševljeni propovjednik Rima, organizator Družbe Isusove, auktor Duhovnih Vježbi, začetnik nebrojenih misijskih ekskurzija, pučkih vjerskih obnova, svećeničke palingenezije i zavoda za mladež — nije jedna od najutjecajnijih ličnosti u ośvitku Novoga Vijeka? Svjetska ga i nastrana povijest može karikirati. Ali s njime mora računati. Ne hvale ga samo Isusovci, njegova odana djeca; ne štuju ga samo svijesni katolici; ne gledaju u nj s udivljenjem samo objektivni promatrači. Židov Füllöp-Miller obavija ga aureolom heroja slično kao i zajedljivi Papini. Ponosni Barrès i liberalac Payot izdižu njegove odlike kao i smireni katolik Bernoville. Eno i naš Matoš piše svoj feljton Holocaustum divini amoris. Sav uprskan i blještav od komparacija, pomalo zatrovan masonskim i protestantskim objedama, taj Matošev članak priznaje, da ne bijaše Lojole — „Hrvatska danas možda ne bi bila više katolička i tko zna, kako i na koju stranu bi nas bila zavezla naša zlehuda narodna sudbina!“

Pred našim — svećeničkim očima svetac iz Manreze zadobiva nove dimenzije. I mi priznajemo, da je bio čelik-značaj, karakter sliven od posebno bogata i snažna metala; i za nas je on čovjek neobične volje, kojom upravlja čudesno razborit um organizatora bez premca; i za nas je Ignacije — s cijelim svojim djelom — barijera, jača od Alpi, dignuta kao neprobojan zid protiv hereze sa sjevera i shizme sa engleskog zapada. I mi se divimo njegovoj pronicavoj misli i genijalnom ostvarenju poletnog i elastičnog Reda. U čudo nas baca njegova planetarna osnova misija — na silnom rasponu svih geografskih širina i svih etničkih dubina, s dubokim smislom za adaptaciju, s predanjem na presudni riziko. Kako je bogata njegova ocjena mladog pokoljenja, što ga nastoji odgojiti za Krista! Ili onaj zagonetni „katolički ukus“, kojim odmah razabire, kako stoji s vjerom u kojem kraju, pa na to brzo i energično reagira. Što da reknemo o apsolutnoj podložnosti Božjim i papinskim nakanama, toj bitnoj značajki njegova Reda? — A ipak, ima nešto dublje, jače, djelotvornije i potresnije, što mi svećenici gledamo u svetom Ignaciju. Za nas je sveti Ignacije prije svega — svetac. Homo Dei. Čovjek, duša, život, sudbina savršeno i neotuđivo predana Bogu. Zadivljuje nas otkrivenje iznutra, što ga motri duhovni röntgenolog. Gledamo svijet duha. Točnije — promatramo ne Platonovim nutarnjim okom, nego paulinskim duhom djece Božje čudesni svijet milosti, veličajni svijet posvećenja.

Znamo, kako je Ignacije u sebi podigao taj blje源štavi Božji svijet. Bio je vitez poput ostalih u to vrijeme, kad je polovičnost bila strana plemenitim srcima. Služi Juana Velazqueza i cara Karla V., čije carstvo ne pozna sunčanog zapada... Ratoboran, ponosan, kićen i neustrašiv. Da, vitez i junak, duša otpora na kruništu pampelonske tvrđave, iskreni podanik carev — i to je sve. Njegova je duša na početku prosječna, onda bi se reklo da je kršćanska napola. Štuje on Gospu prije boja, pjeva pjesme svetom Petru, obdržava neke postove, popravlja po koju sliku na oltaru. Ali se zna dobro tući i buniti pošteni kršćanski mir. Zbog toga poziva ga sudište na opravdanje. Kasnije okajava svoje grijehe. Strastven, krvav pod kožom, neistesan — ukratko — kršćanin vjerom, a ne potpuno djelom.

A onda, na duhovni ponedjeljak, 20. svibnja 1521., u svojoj tridesetoj godini, na bedemima Pampelone doživljava slom. To je tako poznato, da nije potrebno na dugo pričati. Nekoć mu je rekla rođakinja de Guevara: „Inigo, sve dok si ne slomiš jedne noge, ne ćeš steći ni unče razuma!“ Bog mu je jednu potpuno skrho, a drugu grozno ranio, pa je Inigo mogao dobiti mnogo razuma. U oborenom ratniku i poraženom časniku lome se ambicije i lažni ponos. Kroz ropstvo, tešku bolest i oporavak u rodnom vučjem zamku Lojoli pohađa ga Bog. Ulazi u njegovu dosadu kao nešto interesantno. Javlja se pred prevarenim očima i obataljenim srcem kao Ideal i Prijatelj. Inigo se diže iz onog sna, što ga zovemo prosječnost. Kroz vrućicu tijela, kroz drhtavicu duše gleda čitav niz potpunih i izgrađenih, koji imadu ime i legitimaciju sveca. Si potuerunt... pita se s Augustinom, ako su mogli oni, zašto ne bih mogao i ja? Kad je zaklopio Flos Sanctorum, otvara Ludolfov Život Isusov. Još ljepši od svetaca, veličajniji i zavodljiviji ukazuje se Krist. Uz Isusa Bezgrješna. To je za Iniga novi svijet. Gleda čisto ozračje, duhovnim plućima udiše svježi ozon vječnosti. Bolesniku je lakše, obnavlja se krv, pronalazi pravi akcenat za odlučnu riječ predanja, diže se na život Božjega čovjeka.

(Svršit će se)

Dvije-tri uz novi Direktorij

(Nastavak)

Upiti sa sjeverozapada.

20. *Credo.* — „Ako blagdan, koji nema prava na Credo, padne u nedjelju, treba li kod Mise uzeti Credo? — Odg.: To bi bili blagdani dupl. II. classis kao n. pr. sv. Ana, sv. Lovro, sv. Joahim. Treba uzeti Credo, jer dekret veli: Credo dicitur in dominicis, a komentatori: Credo affixum est *diei dominicae*. No prefacija nije o Presv. Trojstvu nego obična, jer je Praefatio affixa Missae, (osim ako bi takav blagdan pao u korizmeno, uskrsno, spasovsko, božićno doba: onda bi bila Praefatio de tempore).

21. *Praefatio.* — „Missa de SSmo nema više Praef. de Nativit. nego communis. Da li je pravilno u korizmi kod takove Mise uzeti Praef. Quadrag. (odnosno Passionis)?“ — Odg.: Pravilno je, jer dekret kaže: Praefatio dicitur quae cuique Missae propria est; qua deficiente dicitur Praefatio de tempore, secus communis.

22. „*Dedicatio Ecclesiae* ima Praef. communis. Da li je pravilno u uskrsno vrijeme uzeti Praef. Paschalis?“ — Odg.: Jest pravilno prema onom, što je netom rečeno. No kad bi se radilo o korizmenom vremenu, stvar ne bi bila jasna. Jer dosadašnji jedan propis glasio je: Praefatio de tempore Quadragesimae nunquam adhibetur in Missis de Dedicatione Ecclesiae. (Addit. et Var. Miss. VIII. 2.) Novi dekret tu iznimku niti potvrđuje niti opozivlje.

23. *Nona lectio.* — „Da li još postoji nona lectio historica festi commemorati?“ — Odg.: Izgleda nam, da naš dopisnik ne posjeduje našeg đakovačkog direktorija. U njemu naime na dva mjesta (str. XIV., XXII.) stoji vrlo jasno, da više ne postoji nona lectio officii commemorati sive sit historica sive homiletica.

* * *

Ad diem 1. Junii: Festum B. Mariae Virg., Reginae. Taj blagdan je ove godine prenesen pa se zato ne uzima komemoracija sv. Petronile (kao što to stoji u formularu Mise i oficija) nego sv. Angele (kao što je to u našem direktoriju točno naznačeno).

VIJESTI

† **Slavko Cencek.** — U nedjelju, 29. travnja o. g. umro je u bolnici u Slav. Brodu preč. g. Slavko Cencek, upr. župe Slobodnica u 53. godini života i 29. godini misništva. R. in p!

† **Štefanac Stjepan,** umir. svećenik zagrebnadb., umro je dne 17. svibnja o. g. u Slakovcima u 93. godini života i 68. godini svećeništva. R. in p!

Ređenje đakona. — U nedjelju, 13. svibnja, podijelio je preuzv. gospodin Msgr Stjepan Bäuerlein u župskoj crkvi sv. Mihajla u Osijeku II. sveti red đakonata desetorici subđakona. — Sveti svećenički red primit će isti kandidati na Petrovo u katedralnoj crkvi u Đakovu.

Jedno stoljeće navršilo se u svibnju ove godine, otkako je blagdan Presvetog Srca Isusova uveden u opću Crkvu. Dana 15. svibnja izdao je Sveti Otac Papa prigodnu Encikliku.

Nove katakombe su otkrivene u Via Latina u Rimu. Pune su starokršćanske umjetnosti, napose slika. Spuštaju se 21 m. u dubinu. U drugom spratu nađeno je oko 50 freski iz IV. stoljeća s dosada još nepoznatim motivima.

Ortega y Gasset, poznati filozof, čija su djela prevođena i na naš jezik, umro je pomiren s Bogom i Crkvom.

Četiri stotine i pedeset godina navršilo se 18. lipnja o. g. otkako je Papa Julije II. počeo s gradnjom velebne crkve sv. Petra u Rimu.

Slijedeći svjetski Euharistijski Kongres održat će se u Münchenu. Zadnji je bio 1955. godine u Rio de Janeiro.

Njemački katolički dan, 77. po redu, održaje se u Kölnu od 29. kolovoza do 2. rujna.

Internacionalni liturgijski kongres održat će se od 18.—21. rujna u Asizu. Predsjednik Kongresa će biti prefekt Kongregacije sv. Obreda. Kongres će završiti 22. rujna s nagovorom sv. Oca.

Misal na kineskom jeziku tiska se u Hong-Kongu. Imat će 1300 stranica. Prvi prijevod Sv. Pisma na japanskom jeziku već se raspačava.

Vlasništvo i naklada Biskupskog ordinarijata u Đakovu — Glavni i odgovorni urednik: Dr Zvonimir Marković — Uredništvo i uprava Đakovo, Strossmayerov trg 6. — Pretplata godišnje 600 Din. — Broj čekovnog računa 49-KB-4-Ž-113 — Tisak Obrtnog poduzeća Đakovo